

SĂMĂNĂTORUL

Redactor responsabil:
Dr. ENEA POPA

Redacția: Str. Petru Maior No. 7.
Administrația: Str. Gh. Coșbuc, 34

Foaie culturală-politică. Apare
săptămânal sub conducerea
unui comitet

ABONAMENTUL:

Pe an 100 Lei
Pe 1/2 an 50 Lei
Pe 1/4 an 25 Lei

Băncile românești

Avut în trecut o însemnătate mare în întreținerea economică a satelor. Pe vremea legii ministrului ungar Darányi, pe oprea țărănimea română dela câmpărire de locuri, băncile românești au făcut pe sub mână cumpărări mari de averi groșești pe cari au parțelat între plugari.

La dările de seamă anuale asupra întiririi banilor erau trecute sume frumoase, date pentru ridicarea de școli, școale, ajutorarea răspândirii școlii românești și altele. Mulți săteni trecut cu bani dela bănci în America unde s'au reîntors în stare să ducă o gospodărie frumoasă. În decursul războiului s'a născândul mare de a se ridica orășele pentru copii ai căror părinți murit în războiu, băncile românești fost primele care au dat sume mai mari. Ele erau și în fruntea mișcărilor culturale. Toate cererile către cancelariile cesaro-craiască din Viena, erau cu cheltuiala băncilor românești. De ele erau sprijiniți la alegeri liderii români pentru parlamentul Austriei și ajutamați și acolo pentru a câștiga drepturile poporului. Nu era o mișcare culturală, economică, politică și de binefacere la care să nu fi văzut frumosul și nobilul avânt al ajutorării al băncilor. Și atunci numai vre-o câteva.

Acum, când sunt atâtea instituții de bănci cari învârt la an multe milioane, în care și zidesc case zgârie-nori și pe cari poți intra cu carul și cu căruța, sau, mai des, la margine de sat, stau zgulite, cu ferestrele prin care cu greu pătrunde lumina soarelui, casele abea ridicate dela supra-pământului, în care copiii privesc cu încredință creșterea, ca mâne ei să conștientizeze țara. Acum, în locurile spuse și în aceeași stare, se văd și edificiile de cărămidă și scindă „Orfelinat pentru copii orfani de război” N'am să nu spunem că băncile mari din orașele mari, din țară, — nu mă cuget la cele mici din țară și sate — să fi ridicat câteva institute de binefacere, nici că ele au avut o vreme mai mari decât fac banii și că au ajutat dela cei nevoiași.

Acum e lipsă ca băncile să mijlocescă ajungerea pământului în mâinile țărăni, că de această datorință s'au scutit exproprierea; să cere însă să se ajute la răspândirea științei în țară, să ajute la înălțarea școlii și ajutorarea prin imputări estive a țărănilor, ca să se scindă gospodăria. Și asta nu face băncile românești azi.

Acum sătenii duc o adevărată luptă pentru trecere jertfind sute de mii pentru înălțarea de școale, credem că instituțiile mari și mai mici de bani sunt obligate să ajute la buna reușită a țării și să nu zăbovească.

(s)

Meserii-industrie-comerțiu.

Urmare din Nr. 6.

Ne-am ocupat până aci cu meseriile și industria, dând explicații și îndrumări sătenilor, în al căror serviciu ne-am pus cu deosebire.

A rămas, să zăbovim, pușintel, și asupra comerțului, așa de strâns legat și de meserii și de industrie, mai cu seamă, ba și de viața economică a satelor.

Căci ce este comerțul? Este mijlocirea schimbului de produse între producători și între consumatori, împărțind trebuințele oamenilor în timpul și locul cel mai potrivit.

Această împărțire prin mijlocirea comerțului nu se poate face însă fără industria transportului, decât cu multe scaderi.

Căci comerciantul cumpără și vinde mărfuri de tot felul, bucate, ba și bani și altele, ca vite, unelte de lucru, cărți, hârtie, apă minerală, beuturi spirituoase ș. a. ș. a.; dar are neîncu-jurată lipsă a-le muta din un loc într'altul, dela producător la consumator și întors. Aceasta o face industria transportului — cu carul, cu trenul, cu vaporul, cu plutele (pe la noi) și așa mai departe.

Industria transportului e mână dreaptă a comerțului, căci ia materiile nelucrate, produsele meseriilor și ale industriei, ba și oamenii și le duce dela un loc la altul, apropiie adevărat pe consumatori de produse, ca să le cumpere, și produsele de consumatori, ca să se vândă.

Să luăm o pildă mai mare. O parte de țară, cum e azi Basarabia, a ajuns în lipsă totală de bucate, cum poate ajunge uneori și o țară întreagă.

O așa mulțime de oameni înțelegem, că nu se poate îndestuli, cumpărând în piața de săptămână, care este pentru trebuințe mai mici și mai apropiate de a cel loc.

Trebue aduse deci bucatele, fie cu trenul dinlăuntrul țării, fie cu trenul ori vaporul pe mări din alte țări.

Toți nu pot merge după acele bucate, doar i-și au mereu lucrările lor acasă, ca să nu mai spunem, că poate nici nu s'ar pricepe la o astfel de treabă, fiind ea de ocupațiunea altor oameni, pe cari îi numim *comercianți* (negustori).

Aceștia, cuprinși numai cu astfel de lucruri, au priceperea-deplină a lor, și au oameni de legătură și locurile anumite, cât cei mici nu mișcă de acasă, ci, cât ce ai vorbit și ai făcut tocmeala cu ei, se pun la masă, ori la telefon și telegraf și bucatele, de câte are nevoie Basarabia, ori altă parte, sunt comandate, momentan' la acei oameni și locuri ale lor, până prin America, și se pun în mișcare repede vapoarele și trenurile, să ne scape de foamete.

Vezi însă, că unii pricepuți trebue

să lucre în cauza asta aci, alții în America și iarăș alții tot pricepuți pe drumul cel lung; sunt oamenii comerțului aceștia. Trebue umblare în lume și carte acestor oameni, nu glumă!

Și cine-i pregătește? Numai școala și apoi punerea în viață a celor învățați.

De această treabă sunt școalele comerciale. In ele se învață toate soiurile de comerțiu — cu bani în bănci, cu fabricate în fabrici, cu bucate în magazine, cu mărfuri în prăvălii și așa mai departe.

Școale de aceste avem și noi destule în țară. Cele mai mari sunt *academiile de comerțiu* la București și Cluj, în cari nu poți intra, decât dacă ai terminat un liceu, deci multă carte!

Sunt apoi *școale superioare de comerțiu*, în cari te iau după ce ai terminat 4 clase de liceu. De acestea avem și aproape de noi — la Târgu-Mureș — una pentru băieți și alta pentru fete.

Mai sunt ele și mai mici școale, dar apoi mai mic este și viitorul, ce-i așteaptă pe cei eșiți din ele.

Dela academiile comerciale es tineri, cari intră numai decât în plăși și de peste 6 mii Lei la lună, apoi sub 2500—3000 n'ci unul și li-se suie cu vremea tot mai mult.

Dela școalele superioare merg în plăși de cel puțin 1500 Lei lunar, urcându-li se — natural după cum le crește priceperea și îi recomandă purtarea.

Din cei mai aleși dela academiile se fac cu timpul conducătorii de fabrici, bănci și altele, făcând după banii de azi zeci de mii Lei pe lună!...

Și de vom cerceta bine în România întreagă, ni-se descoperă un tablou nespus de trist!...

Românii abia la bănci, unde se face cel mai mic venit; iar la fabrici și întreprinderi — de tot felul sunt neromânii de aici din țară și chiar din alte țări!...

Iar să căutăm numai comercianții prăvăliilor (bottelor) din Reghin și Târgu Mureș și se vedem căși Românii sunt ca stăpâni, ori ca slugitori în ele...

Și când te socotești, că și în Reghin noi facem douăzeci la sută din totalul locuitorilor, deci și la suta de comercianți ar trebui să fie douăzeci de-ai noștri, până când azi abia avem 2—3!

La fabrici și întreprinderi stăm poate și mai rău cu procentul!...

Și cine face comerțul acesta la sate? O știți prea bine. S'a mai scris și în fonia noastră! Nu treceti ușor peste ele...

Numai să ne deschidem bine ochii, ca să vedem încătrău am mers până acum, de stăm cum vedeți, și încătrău trebue să luăm de aci înainte

ca să stăm, cum se cuvine unui popor, care zice, că țara e alui, adevărat el e stăpân în ea.

Deci — pe lângă meserii și industrie, către care v'am îndrumat mai înainte — s'alerge copilașii noștri la comerțiu cu multe cotituri, dar bănos, și în care ești și domn, dacă tot de domnie ne arde nouă Românilor.

Avem noi, hăr Domnului, copii, că ajung și de slujbe în comună, în județ și la stat, și ne mai întrec și pentru comerțiu, industriei și meserii, fără cari zidirea noastră națională nu e deplină!...

A.

Serbările dela Șincai.

În cadrul unei înălțătoare serbări naționale s'a desvelit Duminecă 25 Octomvrie, crt. piatra comemorativă ce s'a ridicat de Societatea Tinerimei Române din Tg. Mureș marelui cărturar *George Șincai*, în comuna lui natală, ce-i eternizează cu mândrie și demnitate numele.

Serbările au fost precedate de un Tedeum oficiat în biserica comunală, neîncăpătoare pentru mulțimea oaspeților ce au alergat din toate părțile. S'ujba bisericească a fost oficiată de 9 preoți veniți din satele învecinate. Se termină printr'o înălțătoare predică a Dnui protopop *Elie Câmpănu*, inimosul luptător al cauzei naționale.

Dela biserică s'a format un impozant cortegiu până în piața comunală, unde s'a ridicat piatra comemorativă. După sfîntirea pietrei, s'a procedat la desvelirea ei, urmând seria cuvântărilor, deschisă de Dl. protopop *Ter-novean*. Dsa a relevat mândria Comunei Șincai de a fi dat țării un cărturar de seamă și recunoștința urmașilor săi față de opera înfăptuită de el. Dl. I. Cionca, inimosul Președinte al Societății Tinerimei Române din Tg.-Mureș, și înfăptuitorul ridicării acestei pietre, în cuvinte bine și adânc simțite, predă în numele Societății monumentul în grija Comunei.

Dl. P. Roșca, prefectul Județului într'o înălțătoare cuvântare arată viața, suferințele și meritele lui Gh. Șincai. Viața de martiriu a neuitatului nostru cărturar a zguduit adânc asistența în ochii căreia străluceau ca niște perle la reflexul soarelui, lacrimile — atât de rari astăzi — de durere și admirație față de acela ce a pus grija față de neamul lui mai presus de umila lui persoană.

Dl. Prof. Perianu, delegatul Liceului Gh. Șincai din București, aduce salutul acestui Liceu, ce se mândrește a purta numele aceluia, a cărui memorie se serbătorește astăzi.

Dl. Prof. Traian Popa aduce salutul „Astrei” din Tg.-Mureș și vorbește adânc simțit de viața și opera lui Șincai arătând, că greutățile și mizeriile vieții lui, n'au fost egale decât de opera ce a săvârșit. (Va urma.)

Dincolo de Nistru.

Cu toate că suntem vecini cu marea Rusie, totuși nu cunoaștem nici viața, nici gospodăria, nici organizarea sovietelor mai de aproape. Știm că iadul bolșevic voiește, cu orice preț, să ne înghită și deaceia armata noastră veghează neadormită la apele Nistrului, cari ne despart.

Din când în când rătăcește câte o știre, care ne arată că bolșevicii se pregătesc la războiu, că au întemeiat o republică moldovenească în vecinătatea României și că împănăză întreaga noastră țară cu agitatori și anarhiști. Lucrul cel mai supărător, însă, este faptul, că Românii — trecuți din țara noastră la bolșevici — ne dujmănesc mai cumplit decât Rușii adevărați. — Mulți dintre acești Români au ajuns la mare putere și vază în Rusia — cum este, de pildă, Crupenschi, român basarabean, președintele propagandei anti românești, și cum a fost vestitul Frunză comandantul suprem al armatei bolșevice, mort de curând.

Parcă este un blăstăm pe aceia, cari se lapadă de patria lor, că își întorc ura și sângele împotriva neamului lor, tocmai ca pe vremuri copii creștini prinși și crescuți de păgânii turci în oștirea ienicerilor, cari veneau să asuprească creștinătatea.

România, întregită cu ținutul bogat al Basarabiei, va ști să-și apere granița strămoșească a Nistrului contra tuturor dușmanilor și trădătorilor de neam.

Dela desp. Reghin al „Astrei”.

Duminecă în 8 Noembrie s'au ținut conferințe populare în comuna Deleni la cari a luat parte întreg poporul în frunte cu conducătorii comunei.

Venerabilul părinte-protopop Brătianu a salutat pe conferențieri, cu cuvinte frumoase, din partea comunei.

A vorbit apoi dl Dr. Enea Popa despre rosturile mărețe ale Asociațiunii. Dl Dr. Eugen Nicoară, dir. desp. a vorbit despre pericolul boalelor venerice și a dat și alte prețioase îndrumări medicale pentru popor, iar dl Dr. Ioan Luca a vorbit despre pericolul alcoolismului (beției).

S'a pus bază și unei biblioteci populare.

La sfârșitul conferințelor s'a înscris un număr frumos de membri.

Ar fi foarte bine, ca conducătorii satelor să facă o propagandă cât mai întinsă pentru înscrierea de membri.

Duminecă în 15 Noembrie se vor ține conferințe în comuna Ilioaara.

„Astra” medicală.

În ziua de 1 Noembrie c. s'a convănit definitiv, în Cluj, secția medicală a „Astrei”, sub conducerea profesorilor universitari: Dr. Iuliu Hațieganu și Dr. Iuliu Moldovan, având ca soldați devotați pe cei mai buni și harnici medici ai Ardealului. Această secție urmărește răspândirea cunoștințelor de igienă (sănătate) pentru combaterea boalelor molipsitoare. Va lupta prin conferințe la orașe și sate și prin cărți scrise pe înțelesul tuturor. Au luat parte o mulțime de medici, chemați anume, din toate părțile Ardealului.

Dela această secție se așteaptă, într'adevăr, multe lucruri bune și folositoare pentru sănătatea neamului nostru, ce suferă de atâtea boale.

Dr.

Știri mărunte.

Iubiții noștri cetitori sunt rugați, cu toată stăruința, să binevoiască a ne plăti abonamentul.

Plata se face la dl Gheorghe Maior, șef contabil, și la dl avocat Dr. Alex. Ceușianu.

Duminecă în 1 Nov. s'au desfășurat mari serbări la București. Mitropolitul primat al țării I. P. S. Dr. Miron Cristea a fost introdus cu mare paradă bisericească, militară și civilă în cea mai înaltă dignitate (deregatorie) bisericească — **Patriarh al României**, cum acum în mai toate țările ortodoxe orientale aveau. Au luat parte și Patriarhul dela Ierusalim, apoi mai mulți mitropoliți din țările vecine ortodoxe orientale (Polonia, Rusia, Bulgaria, Grecia, Serbia), unii prezentând frumoase daruri de aducere aminte Patriarhului român.

Anul acesta, „Anul sfânt” de jubileu în biserica universală a Romei, a fost și an de prăsnuire a 1600 ani împliniți dela cel dintâi mare sinod al lumii, ținut la 325 după Hristos în orașul Niceea din Azia mică, în care 318 capi bisericești au osândit învățătura rătăcită alui Ariu, care susținea, că Isus Hristos a fost numai om, nu Dumnezeu adevărat, după cum credem noi și azi, ținând cu sfințenie hotărîrea de așa a acelui sinod.

S'a serbat acest dat de 1600 ani și la noi în România, la Iași, luând parte pe lângă capii bisericii ortodoxe (neunite) și Majestatea Sa Regele, carele a ținut o preafrumoasă vorbire de înfrățire întru Hristos. În biserica română unită s'au îngrijit episcopii să se facă prăsnuiri-evlavioase, ca mulțămîta lui Dumnezeu pentru păzirea bisericii sale în cei 1600 de ani.

La Roma s'a serbat amintirea acestui sinod (ecumenic) încă în ziua de Rusalii 1925. S. Liturgie în biserica sfântului Petru a servit-o chiar Păp. Papa Piu XI. Au luat parte și orientalii uniți, cari au cântat „Doxologia cea mare” și au zis „Credeul” întocmai ca în bisericile noastre.

„Societatea moralității publice” din Anglia, care are 300 mii membrii luptă brav contra teatrelor și cinematografelor imorale (spurcate). Sunt artiști și artiște de valoare, cari ajută societatea prin aceea, că nu vreau să joace la astfel de producții.

Extensiunea universitară din Cluj va începe, în orașul nostru, șirul conferințelor în ziua de 1 Dec. a. c.

Prima conferință o va ține dl profesor universitar Virgil I. Bărbat dela Universitatea din Cluj.

Subiectul conferinței, ora la care se începe și localul unde se va ține le vom anunța în numărul viitor al foii noastre.

Toată lumea trebuie să-și țină de datorință să participe la această conferință.

Guvernul italian a dat-o ordonanță, oprind ziarele de a publica cu deamăruntul diferite fapte scandaloase; căci — zice ordonanța asemenea descrieri n'aduc nici un folos cetitorilor, ba încă învață și pe alții la atari fapte scârboase. (La noi așa ceva poate ar fi mai de lipsă, ca să se ordoneze!)

Ucenicii de meserii din Reghin fac școală săptămână de săptămână în anumite zile cu doi învățători (român și sas) și cu preoții. Sunt înscriși cu totul 230, din cari 96 Români, iar 134 de alte limbi (mai mulți unguri).

În 15 Novembre se mută școala primară română de stat din Reghin în cele două sale nouă de învățământ, în localul, dat și străformat frumos de oraș în strada Gheorghe Lazar, lângă biserica română unită. (Cele multe înainte!)

Banca „Mureșiana” din Reghin i-și sporește capitalul social la 2 milioane Lei. Tocmai acum face subscrierile noiei emisiuni.

La Roma poliția a descoperit un mare complot pus la cale în contra primului ministru Mussolini. A fost arestat un fost deputat și un general în retragere.

ANUNȚ.

Am onoare a face cunoscut, că am desființat asocierea cu D-nul Dr. Vasile Szimonisz și mi-am deschis Biroul meu advocațional separat în Reghin Piața Regele Ferdinand No. 28. (Clădirea Cassei de Economie S. A. din Reghinul-săsesc)

Cu toată stima

Dr. Oscar Dienesch
advocat.

No. 1529 exec. 1925

Publicație de licitație.

Subsemnatul executor judecătoresc prin aceasta publică că în baza deciziei No. G. 8936-1925. a judecătoriei de ocol Reghin în favorul reclamantului Alexandru Marconi repr. prin avocatul Dr. Iuliu Vékony pentru încasarea creanței de 1200 Lei și acces. se fixează termen de licitație pe ziua 23 Nov. 1925. orele 9 m. la fața locului în Glăjărie unde se vor vinde prin licitațiune publică judiciară trăsura, cal în valoare de Lei 6800.

În caz de nevoie și sub prețul de estimare.

Reghin, la 30 Octomvre 1925

Oliver Ghelan,

executor judecătoresc.

Ori ce mâncărime de piele, râie etc. dispăre în decurs de 3 zile întrebând alifia

„SCABIOSAN”

preparatul farmaciei bistolui

Neagoș Tg.-Mureș

Să poate comanda direct sau la farmacia

MERA Reghin

Cele mai bune și eficiente cizme și ghete se află la

Grigore

Moldova

cizmar

REGHIN, str. Eminescu No.

Cumpărați și vă convingeți

„SIRPINOL”

este cel mai bun medicament în contra boala de plămâni, așa ca tuse, convulsivă (măgărească), asthmă și pentru tuberculi. Se află la

Farmacia lui Vic

Mera :-: in Regh

Vite

altoite de 1 și 2 ani la bil
Port altoi americane cu ră
3309, 101¹⁴ riparia gloire.

Pomi

roditori de tot felul, în s
pruni pentru uscat.

Cereți Prețul curent

că au venit timpul pt. planta
toamnă. Se vinde în gros au
detail. Se acceptă repreze
serioși în toate regiunile.

Pepiniera Tóthfal

Târgu-Mureș

Str. Sft. Gheorghe No. 9.

„VINUL DE CHINA
FERUGINO”

este cel mai bun
leac pentru cei slă
biți și fără poftă de
mâncare. Preparatul
farmacistului

Neagoș Tg.-Mureș

Să poate comanda
prin postă. Deposit
și la farmacia

MERA REGHIN

„Crema Fantasia”

este neîntrecută, după a cărei întrebuințare pielea devine fină, catifelată, dispar toate necurătențiile feței. Să poate comanda și prin postă dela

Depozit pentru REGHIN și jur la

Typ. „Ardeleana” Tg.-Mureș 284—925

FARMACIA NEAGOS
TG.-MUREȘ, TELEFON No. 130.
FARMACIA MERA